

Premikanje nemških čet proti češki meji

Razgovori s češkimi Nemci - drugi teden

Najlepše darilo je »Poročnik indijske brigade«!

Jugoslavija bo branila Balkansko zvezo

Francija in Anglija sta sklenili sporazum o nadzorstvu in o umiku prostovoljcev

Vojaška vstaja generala Cedilla v Mehiki

Samo tisti, ki so prestali tako preskušnjo,

Ranjenih je bilo 30 oseb.

Dalje je naš vojni minister general Marič bil v dolgi avdienci pri predsedniku republike Atatunku, v navzočnosti maršala Cakmaka, šefa turškega generalnega štaba, turškega vojnega ministra in zunanjega ministra Ruždija Arasa.

London, 21. maja. o. Po doseženem angleško-francoskem sporazumu bodo prostovoljci v Španiji razdeljeni v štiri kategorije, in sicer letalci, mornarje, suhozemske vojske in tehnično osebje. Za izvršitev tega sporazuma je potreben pristanek obeh vojskujočih se strani v Španiji.

Vprašanje je, kako stališče bosta do tega sporazuma zavzeli Italija in Nemčija.

iz podeželskih središč predsedniku Cardenasu v Mexico City. Osrednja vlada je nad upornike odloke poslala letala, ki so močno skupino Cedillovih čet razpršila s bombami blizu Ciudad Fernandez. Čete generala Cedilla štejejo zdaj kakih 15.000 dobro oboroženih vojakov. Uporniki pričakujejo, da se jim bodo pridružile skoraj vse podeželske garnizije. Osrednja vlada je sbrala ob 20.000 vojakov, ki pa baje niso prav zanesljivi. Poročajo, da se je začelo sumljivo gibanje proti vladi tudi po garnizijah v državah Sonori, Monterrey in Vera Cruzu.

kakor sva jo midva, si more biti na jasnem. ko hudo nama je, ko morava slikati pri žarki
učni in v vsej grozotni strahoti resnično stanje
države, v katero sva stavila vse svoje upanje.
A če se nama posreči, da s tem preprečiva, da
bi druge doletela taka razočaranja in take brid-
kosti, kakršne sva pretrpela midva, potem nisva
repela zastoj. »

Voditelja romunske »Železne garde« Cadreana so včeraj prepeljali v vojaški zapor v Bukarešti. V ponedeljek se začne razprava proti njemu, ki bo javna.

Češkoslovaški poslanik v Londonu Masaryk je včeraj spet obiskal angleškega zunanjega ministra lorda Halifaxa in z njim imel daljši razgovor.

Vesti 21. maja

Za obisk predsednika romunske vlade patriarha Mirona na Poljskem prinaša vse poljsko časopisje obširne pozdravne članke, v katerih poudarja, da bo ta obisk utrdil romunsko-poljsko politično prijateljstvo.

Nedotakljivost Portugalske je za Anglijo izredno velikega pomena, zato ne bo nikdar pustila, da bi to nedotakljivost kdo kršil. To se je pokazalo zlasti jasno ob državljanski vojni na Španskem. V tem smislu je pri kosilu na čast portugalskemu poslaniku v Londonu govoril bivši kolonialski minister lord Harlech.

Turška vlada najdoločneje zavrača vesti francoskih listov, da bi bil predsednik republike Kemal Atatürk hudo bolan.

Dvojboj med francoskim dramatikom Bernsteinom in upravnikom glavnega francoskega gledališča Coédide Française Bourdetom, se je odigral včeraj. Ranjen je bil Bourdet v desno roko, nakar sta se nasprotnika pobotala.

Tujim poslanikom v Belgradu je predsednik vlade dr. Stojadinović priredil včeraj slovesno kosilo.

Veliko italijansko kolonijalno razstavo bodo priredili 1940 v Napoliju. Kazala bo napredek in uspehe italijanskega kolonialnega dela v Afriki.

Sv. oče Pij XI. je včeraj v slovesni avdienci sprejel državnega podtajnika kardinala Pacellija, ki odpotuje jutri kot odposlanec sv. očeta na evharistični kongres v Budimpešto.

Kriza v Ameriki zajema nele industrijska središča, marveč tudi poljedelske pokrajine. Število brezposelnih je danes že večje, kakor je bilo 1932, ko so zajeli Ameriko znani hudi časi. Velika mesta so že porabila vsa sredstva za podpiranje brezposelnih.

Velika najdišča zlata so odkrili v južnoameriški pragozdni divjini Granchaco na predelu, ki pripada Boliviji.

Neko kitajsko veliko letalo je včeraj letelo nad japonskim otokom Humamoto in metalo nanj... letake proti vojni.

Predlog za splošni bojkot Italije, Nemčije in Japonske, ki ga je na kongresu mednarodnih strokovnih zvez v Oslu stavil voditelj francoskih levičarskih strokovničarjev Jouhaux, je padel v vodo zaradi nasprotovanja angleških zastopnikov, ki so svoj odpor utemeljili z razlogom, da bi tak sklep utegnil biti usoden za male države predvsem za CSR, Holandsko in Belgijo.

Voditelj Zeppelinovih delavnic dr. Eckener je včeraj z nemškim poslanikom obiskal predsednika Roosevelta, a ni mogel doseči, da bi Amerika dovolila prodajati negorljivi helij za nemške zrakoplove.

Bivši romunski ministrski predsednik in zunanji minister Mironescu se že več dni mudi v Parizu.

V Filozofskem društvu bo predaval univ. prof. g. dr. Evgen Spektorski o temi: »Arthur Schopenhauer, ob 150 letnici njegovega rojstva. Predavanje se bo vršilo danes ob 6 zvečer v mineraloški predavalnici na univerzi. Vabljeni vsi, ki se zanimajo. Vstop prost.

Nežne Parižanke na samotnem otoku

Sanje vsega naveličanih se uresničujejo

Kdo si že ni želel zateči se iz hrupa puhle veseljaške družbe na kak oddaljen samotni otok! Take želje se zde le neumne sanje naveličanih duš sedanjega časa, vendar pa zopet in zopet lahko čitamo o ljudeh, ki so take sanje le uresničili.

Na neizmernem Indijskem oceanu ležita taka idealna samotna otoka Amsterdam in Saint Paul. Oddaljena sta kakih 4600 km od Afrike, 2700 km od Indije in 2900 km od Avstralije. Na njima žive samo pingvini, ki se preganjajo po pustih skalah, kjer ni najti zelene vejice. Na obali otokov pa lazijo cele trope rakov. Zaradi teh rakov sta otoka obrnila nase pozornost zaslužka željnih ljudi. Leta 1931 so se namreč izkrcali na otoku Saint Paul izkušeni, robati bretonski mornarji, postavili nekaj kolib in celo nekako tovarno za konzerviranje rakov. Toda kmalu so morali otok zapustiti. Lotila se jih je neznana bolezen, nekaj jih je pomrlo, drugi so ušli. Najhuje jih je menda morila strašna samota in enoličnost.

Letos pa se je odpravila na otok druga

skupina ljudi: neki pariški zakupnik lova na rake s svojo ženo, ladijski zdravnik s prav tako elegantno pariško ženo in nekaj mesecev starim sinčkom ter drugi člani posadke. Ladije so opremlili z vsemi udobnostmi razvijenih meščanov, se založili s prehrano vsaj za dve leti in tudi drugače ukrenili vse potrebno, da se ne bi preveč dolgočasili. Rake bodo sproti pripravljali, da se ohranijo in ostanajo dobri za prodajo tudi žez leto dni, ko jih bodo peljali na trg na 9 dni oddaljeni otok Madagaskar. Ob tej priliki si bodo privoščili tudi nekaj tednov »počitnic« med ljudmi. Za nekatere bodo prave počitnice, za druge, zlasti za nežne gospe pa bo le sprememba počitniškega okolja, ker bo že tako vse njihovo življenje na otoku en sam praznik.

Vsega skupaj mislijo ostati na otoku tri leta. Morda jim bo sreča milejša, kot je bila njihovim bretonskim prednikom. Vsaj toliko so na boljšem, da jim bo samoto obsevalo sonce ženskega smehljaja in otroškega krika.

zborovanjih in se udeleževal vseh važnih političnih shodov in sprejemov.

Danes je za očetom na najvažnejšem mestu v državi. Kot vodja »New Deal« je v zvezi s 24 vladnimi agencijami, ki jih je ustanovil njegov oče. Tako pozna vse skrivnosti velike države in je edini najzaupnejši svetovalec svojega očeta predsednika. Na svojem estu si je že tudi pridobil lepo število obduovalcev in zanesljivih pomagačev, ki ga bodo, ko pride njegov čas, z vso vmo spravljali na predsedniško mesto. Ker mora predsednik imeti vsaj 35 let, ne bo mogel zavzeti očetovega mesta takoj po njegovem odstopu l. 1940, precej gotovo pa je, da bo prišel na krmilo države po odstopu drugega predsednika. Njegovi politični nazori se popolnoma vjemajo z očetovimi, tako da je včasih sploh nemogoče točno vedeti ali govori po radiu mladi ali stari Roosevelt, zlasti se, ker imata tudi glas čisto enak.

Palača ubogih milijonarjev

Zavetišče za obubožane dolarske kralje

Ko so pred več kot četrt stoletjem odprli oporoko dolarskega kralja, je svet ostrmel: reveži so se smejali, bogati so se čudili, razne ustanove so se razburjale, kajti upale so, da bodo deležne bogate dediščine. Mrs. Freedman je namreč v svoji oporoki določil, da se mora polovica njegovega premoženja — približno dva in pol milijona dolarjev — uporabiti za podporo obubožanim milijonarjem, in sicer da se zgradi neke vrste zavetišče za propadle dolarske kralje. Vsi so se smejali staremu Freedmanu, ki je dal denar za tako nepotrebno zadevo. Toda pridobivanje bogastva ni večno, zlasti danes, ko se jih komaj eden od stotih dvigne iz ulice v gornje desetstisoče. Da, in Freedman je videl v bodočnost, zato je mislil na vse one, katere bo čas pritisnil k tlem, katere bo sila razmer vrгла iz udobja na cesto. Naš čas trpi na preveč, in tako na preveč obubožanih milijonarjev.

Po oporoki določeni in od njegovih prijateljev sestavljeni upravni odbor je postavil v njujorskem delu mesta Bronx zavetišče. Tam stoji Freedmanova hiša že poldrugo desetletje, pravi nebotičnik, v katerem so stene obložene z marmorjem in okoli katerega so prekrasni vrtovi, da, eno najlepših poslopij je to v New Yorku in vendar v njem žive revni stari ljudje, to je zavetišče za onemogle in obubožane milijonarje. Kako dobro je poznal stari Freedman tok življenja, kako dobro je videl v bodočnost, ko je mislil na bodočnost. V pravem trenutku je bila zgrajena ta palača. Konjunktura je začela padati in nastopila je kriza, velike družbe so jele propadati, premoženja so se krhala. Zavetišče se je začelo polniti in po nekaj mesecih je bilo že prenapolnjeno. Zlasti danes se polni in vedno je zasedeno.

Bleščeče siromaštvo

Zivljenje v tej palači je tako razkošno kakor je razkošna palača sama. V njej so: kitajska soba za kadilce, čitalnica v slogu Ludvika XIV., moderna plesna dvorana, gledališče, kino-dvorana, pokrito sprehajališče po vrtu in glasbena dvorana. Pri obredih streže posameznemu članu »gajencu« kar dvoje strežnikov in v njegovem stanovanju je zvonec, s katerim lahko vsak trenutek zdravje niti rdeči trak, ki si ga je Marietta vtaknila v lase, pripraviti, da bi se še dalje zamudil, in če si je sicer dobra žena prizadevala, da bi občevanje najemnikov s svojo hčerjo če le moglo preprečila, se ji je zdaj skoraj za malo zdela, da je tujec to ljubo stvarco, punčico njenega očesa, trdovratno prezl. Njegovi ovisli lasje ji te svojevratne alepote niso mogli dovolj pojasniti. Ta je moral imeti kakšno tajno skrb ali pa se počutiti tako bolelega, da ga je pogled na cvetoče življenje kar zabolel. Vendar je stopal strumno in hitro, in njegove prsi so bile široke in izbočene, tako da je morala biti bolezenska kal, o kateri je govoril, daleč v notranjosti. Tudi barva njegovega obraza ni bila kar nič slujiva. Ko je stopal po beneških ulicah, ga je marsikatero žensko oko pogledalo s pobožno željo in tudi Marietta ni gledala nanj z enega zgornjih oken s polževo krvjo.

On pa je šel vam vase pogreznjen po svojih opravkih, in čeprav se je pri gospej Giovanni natančno poučil glede poti in čeprav ga je nazadnje zaradi nepoznanja kraja potolažila s pregovorom: »S povpraševanjem prideš v Rim«, se je zdaj vendar zdela, da se brez vsake pomoči natančno spozna v mreži ulic in kanalov. Več ur je izgubil z obiski pri advokatih, ki so pa kaj malo dajali na priporočilo kolega iz Brescije; tudi skromen nastop njega samega bi jim bil utegnil vzbuditi kakšni sum. Vsekakor je bil namreč v gubi na njegovem čelu neki ponos, ki je natančnejšemu opazovalcu pričal, da ima prav za prav delo, ki ga išče, za nečastno. Nazadnje se je znašel pri notarju, ki je stanoval v neki zakasni ulici Mercerie in se najbrž ukvarjal tudi z najraznovrstnejšimi posredniškimi posli. Tukaj je dobil za začasno poskušnjo mesto pisarja s kaj skromno plačo in elastna vnama, s katero se je oprjel dela, je vzbudila možu sum, da ima opraviti nemara s kakšnim obubožanim nobilom, ki je pripravljen zgrabiti samo zato, da bi lahko dalje životal, za vsako delo, čeprav ne dobi dostojnega plačila.

Vendar je bil Andrea očitno zelo zadovoljen z uspehom svojih naporov in ki je medtem prišlo

V mestecu Winchesteru v Ameriki vsako spomlad izvolijo »kraljico jablaninega cvetja« in jo na okrašenem vozu peljejo po mestu.

Šest let v majhnem čolnu na morju

Dva francoska raziskovalca sta brodira v majhnem čolnu šest let po Indijskem oceanu; dvakrat jima je vihar čoln razdejal, enkrat sta padla v roke morskih razbojnikov, preživela šest mesecev med ljudožrci, se končno rešila in vsa izčrpana prispela prav iz Avstralije nazaj v Francijo, kjer jih čaka seveda veselo presenečenje, saj jih tudi 10 let ni bilo doma in v tem se marsikaj spremeni.

reč lahko tako živi, da ni njegova osebnost prav nič prikrajšana.

Živi voščeni klpci

Freedmanova palača je živ muzej ameriške preteklosti, je tudi raj za reporterja. Tu srečamo v četrti ure tako mnogo oseb, ki so včasih presale svet in ki so v svetu zbujale grozo. Kralji industrije, borzni magnati še včeraj so danes tu brezskrbni gospodarji. Rešeni so skrbi za svoje premoženje. Pogoji, ki se zahtevajo za vsakega, so: vsak mora biti star najmanj 60 let in popolnoma obubožan.

Na eno pa je Freedman pozabil, ko ni postavil v svoji oporoki, kdo po narodnosti ne sme biti sprejet. In dvakrat ni za reči, da se ne bodo mekega lepega dne znašli na poti v Ameriko naši evropski propadli milijonarji. Ker ni v oporoki nikakega odstavka, ki bi zahteval, da mora gojenec te palače biti Amerikanec, bodo evropski reveži kaj kmalu začeli konkurirati z Amerikanci, kajti Evropa ima v tem gotovo svojevrsten rekord, s katerim se Amerika ne more ponasati. En rekord pa le imamo v Evropi.

★

Ali že več...

...da se je nemškimi kemikom posrečilo iz starega papirja in umetne smole izdelati snov, ki nadomešča bron in kamen v stavbarstvu; ...da v Londonu nastavlja nove telefonске zvonice, ki imajo prijeten, miren, toda močan glas;

...da v Ameriki 66% stanovanj nima vodovoda; in samo 20% jih ima kopalnice; ...da so prvi sliko iz zrakoplova v višini 760 metrov posneli že leta 1885;

★

Radio

Programi Radio Ljubljana

Sobota, 21. maja: Belgrad: 20. Nar. pesmi, 21. Slovenska operna gl., 22.20 Ples. gl. — Zagreb: 20. Opera — Praga: 19.20 Pester progr., 20.55 Ork. konc., 22.20 Ples. gl. — Varšava: 20. Mandoline in petje, 21. Ples. gl. — Sofija: 19.30 Violina, 20. Klavir, 21.40 Laha gl. — Budimpešta: 20. Ork. konc., 21.55 Jazz, 23.05 Ork. — Trst-Milan: 21. Wagnerjeve skladbe — Rim-Bari: 17.15 Violina in petje, 21. Igra — Dunaj: 19.30 Petje, 20. Zab. konc., 22.30 Zab. konc., 24. Orkester in vojaška godba — Berlin: 19.10 Opera »Cavaleria rusticana«, 20. Ork. konc. — Bratislava: 20. Slovenska oddaja — Strasbourg: 21. Vojaška godba.

Drugi programi

Sobota, 21. maja: 12.00 Zveneči ringaraja — brez konca in brez kraja (plošče) — 12.45 Poročila — 13. Napovedi — 13.30 Zveneči ringaraja — brez konca in brez kraja (plošče) — 14. Napovedi — 18. Prenos promena koncerta — 18.40 Strokovno šolstvo graditeljev načrtu gospodarstvu (inž. arh. Rado Kregar) — 19. Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: Tragično navdahanje Filipa Visnjlića (Stanislav Vinaver, knjiz.) — 19.50 Pregled sporeda — 20. O znanosti politiki (G. urednik dr. Al. Kuhar) — 20.30 Preljudi mesec maj (V. večer muzikomeditantov) — 22. Napovedi, poročila — 22.15 Za konec tedna (Rad. orkester).

Paul Heyse:

ANDREA DELFIN

Novela.

Bog, kateremu izročam v varstvo svojo stvar, naj mi za povračilo vsega, kar mi je vzel, podeli samo milost, da Vam bom mogel v osebojenih Benetkah še enkrat stisniti roko. Vi ne boste zavrnili s krvjo omadeževane roke, ki ne bo poslej počivala v nobeni prijateljski roki več; kajti kdor je opravil službo krvnika, je posvečen samoti in ogibati se mora človeškemu pogledu. Če pa pri svojem delu poginem, potem naj ve oni, ki sem ga najbolj poštolal, da je tudi med mlajšim pokolenjem nekaj mož, ki so pripravljeni umreti za Benetke.

To pismo Vam bo dostavil zanesljiv mož, ki je obloko inkvizicijskega tajnika zamenjal z meniško kuto, da bi s postom in molitvijo delal pokoro za grehe republike, katerim je moral tudi sam posoditi svoje pero. Sežgite ta list. Dobro se imejte! Candiano.

Ko je izgnanec do konca prebral pismo, je slonel dobro uro v tih skrbni nad usodnimi listi. Potem jih je držal nad plamenom, stresel pepel v kamnin in nemirno hodil do ranega jutra gor in dol, medtem ko je nesrečnika, ki se mu je spovedal, kot nekdo, čigar stvar je pravičina in ki jo varuje nebo, že zdavnaj objel spanec.

Naslednjega dne je šel pozni prišlec s ceste della Cortesia zgodaj ven. Zaradi veselega Mariettinega petja zunaj v veži bi bil nemara še dalje pohvaljal, toda glasno materino zmerjanje, ki je povzročalo tak hrup, da bi utegnilo zbuditi mrliča in segnati se vse tujce iz hiše, ga je docela predrnilo. Na stopnišču, kjer je njegova gospodinja že sedela na svojem starem mestu, se je zadržal samo toliko, da bi izvedel za stanovanja nekaterih notarjev in advokatov, katerih imena mu je bil napisal neki prijatelj v Bresciji. Ko je za to doznal, ga niela mogla niti nežna vdovina skrb za njegovo

poldne, je stopil v bližnjo gostilno, kjer je opazil sedeti pri dolgih nepognjenih mizah ljudi nižjih stanov, ki so svojo kar moči preprosto jed sladili s kozarcem motnega vina. Poiskal si je prostor v kotu blizu vrat in brez godrnjanja jedel nekam žal-tave ribe, medtem ko je vino, ki ga je nato poskusil, evedda zavrnil.

Že je mislil vprašati za račun, ko je slišal, da ga je sosed prijazen nagovoril. Mož, katerega doslej sploh ni opazil, je že dalj časa sedel pri svoji na pol prazni mizi vina, ne da bi kaj jedel, le zdaj pa zdaj je skril požirek, pri čemer je vsakokrat nekoliko nakremžil usta. Medtem pa, ko je od navidezne utrujenosti na pol prijel oči, so njegovi ostrbi pogledi romali po vsem mračnem prostoru in se s posebnim užitek mudili na našem Bresciancu, ki za svojo osebo ni opazil na njem nič zanimivega. Bil je mož tridesetih let, s plavimi, skodranimi lasmi, ki v črni beneški noši ni takoj izdal svojega judovskega pokolenja. V ušesih je imel težke zlate uhane, na čevljih zaponke z velikimi topazi, nasprotno pa je bil njegov ovrtnik pomečkan in zamazan in njegova suknja iz volnenega suknja že nekaj tednov ni bila skrtčena.

»Gospodu nemara ne ugaia vino,« je polglasno dejal in se gibčno nagmil k Andreu. »Sploh je videti, da je gospod samo po pomoti tukaj, kjer niso navajeni streči gostom boljšeje stanu.«

»Oprostite, gospod,« je mirno odvrnil Andrea, čeprav se je moral siliti, da je sploh odgovoril, »kaj veste o mojem stanu?«

»Po tem, kako gospod je, vidim, da je navajen drugačne družbe, kot jo najde tukaj,« je dejal Zid. Andrea ga je meril z ostrim pogledom, pred katerim se je prežeče oko onega drugega povesilo. Potem se je zdelo, da se je v njem porodila misel, ki ga je nenadoma nagnila, da bi se približal vsiljivo z nekako zaupljivostjo.

»Dobro poznavalec ljudi ste,« je dejal. »Ni vam ušlo, da sem nekoč preživljal boljše dni in pil nekraščeno vino. Tudi v boljšo družbo sem zahajal, čeprav sem sin malega meščana in sem le pomalem

študiral pravo, ne da bi dosegel kak tittel. Pa se je vse sprevrglo. Moj oče je gospodarsko propadel in jaz sem obubožal. Ubog eodni pisar in advokatski pomočnik pa ne more pričakovati kaj boljšeje kot se najde v tej pivnici.«

»Izobražen gospod ima zmerom pravico do spoštovanja,« je odvrnil oni z nekam zelo uslužnim nasmeškom. »Zelo bi me veselilo, če bi mogel vaši milosti izkazati kakšno uslugo, vedno sem si namreč želel občevanja z učenimi možmi in pri svojih obilih poslih sem tudi neredko imel priliko, da sem se jim približal. Če smem vaši milosti predlagati, da popije z menoj kozarec malo boljšeje vina, kot ga je mogoče dobiti tukaj, ...«

»Boljšeje vina ne morem plačati,« je dejal drugi malomarno.

»V čast si bom štel, da bom gospodu, ki se zdi, da je tukaj tujec, mogel izkazati beneško gostoljubje. Če bi tudi sicer utegnil s svojim imetjem in poznanjem kraja kdaj koristiti gospodu, ...«

Andrea je hotel pravkar reči odklonilno besedo, ko je zapazil, da mu krčmar s plešasto glavo namiguje k sebi. Tudi od drugih gostov, večinoma rokodelcev, branjev in postopačev mu je marsikateri dajal skrivne znake, s katerimi ga je hotel opozoriti, da b imu rad zaupal nekaj, česar si ne upa glavno povedati. Pod pretežno, da mora preplačati kot se odzove prijaznemu povabilu, je vstal s svojega prostora in šel, glasno sprašujoč, koliko je dolžan, do krčmarja.

»Gospod,« mu je šepetnil dobrodušni stolec, »pazite se ga. Z malopridnežem imate opraviti. Inkvizitorji ga plačujejo, da izvaibla skrivnosti iz tujcev, ki so pokažejo tod. Ne vidite, da je kot, kamor je sedel, prazen? Vsi ga poznajo in Bog Abrahamov ga blagoslovi, samo da prej kot prej izgine skozi vrata. Jaz pa sem kljub temu, da ga moram trpeti, če si ne maram opoliti pretev, vendarle dolžan, da vam točim nepovratno vino.«

»Hvala lepa, prijatelj,« je rekel Andrea na glas. »Vaše vino je nekam motno, zdravo pa je. — Z Bogom.«